

Гладун З. С.,
к. ю. н., доцент,
Львівська комерційна академія,
доцент кафедри кримінального права та процесу,
Заслужений юрист України.

НОРМИ ПРАВА, ЯКІ РЕГУЛЮЮТЬ АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОВІДНОСИНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я, ТА ОСОБЛИВОСТІ ТЛУМАЧЕННЯ

Ключові слова: *охорона здоров'я, законодавство, адміністративне право, тлумачення норм права.*

Keywords: *health protection, legislation, administrative law, interpretation norms of law.*

Постановка проблеми. В системі актів, які забезпечують регулювання адміністративних правовідносин у сфері охорони здоров'я, окрім актів законодавства (законів, підзаконних актів) містяться акти роз'яснення і тлумачення норм права. Термін “тлумачення” (інтерпретація) означає роз'яснення, розкриття сутності певного явища. Цей термін не є суто правовим, він використовується також й іншими гуманітарними науками, досягнення яких враховуються при розробленні теорії тлумачення права [1, 419]. Тлумачення є одним із суттєвих чинників, за допомогою якого окремі правові акти здобувають точне роз'яснення в процесі їх застосування, а нові правові акти органічно входять до існуючої системи законодавства [2, 11].

Аналіз останніх досліджень. Розробка наукових засад сучасної доктрини українського законодавства і права сприяла появі праць українських дослідників правових відносин у сфері охорони здоров'я людини і населення: С. В. Антонова, Н. Б. Болотіної, В. Б. Булеци, І. В. Виноградової, Т. В. Волинець, В. О. Галай, Р. Ю. Гревцо-

вої, Л. М. Дешко, Н. В. Ілларіонової, О. О. Прасова, В. О. Савченка, В. М. Самсонова, А. А. Старченко, В. Ю. Стеценко, О. В. Солдатенко, М. В. Співак, І. Я. Сенюти, В. Ю. Стеценко, Д. В. Карамішева, О. Ю. Кашинцевої, А. М. Коваль, Н. І. Копачовець, О. В. Крилова, П. Є. Лівака, Б. О. Логвиненка, К. Б. Наровської, Т. О. Тихомирової, Я. М. Шатковського, І. В. Шатковської та ін. Однак жоден з них не присвятив свою увагу питанням тлумачення правових норм у цій сфері відносин.

Актуальність питань правового регулювання відносин у цій сфері останнім часом помітно зростає, про що свідчить і швидкий розвиток законодавства, і поява значної кількості публікацій у науковій періодиці, колективних та індивідуальних монографій, і захищених дисертацій, видань наукової, публіцистичної та навчальної літератури з означеної тематики, і видання всеукраїнського науково-практичного журналу “Медичне право” і, врешті-решт, проведення численних наукових і практичних заходів – регіональних, всеукраїнських та міжнародних конференцій, симпозіумів, засідань “круглих столів” та ін.

Формулювання цілей статті. Тлумачення норм права – це інтелектуально-вольова діяльність із встановлення справжнього змісту правових актів з метою їх реалізації і вдосконалення [3, 217–218]. У більш широкому аспекті тлумачення норм права можна розуміти як специфічну людську діяльність, яка спрямована на осмислення норм права, на розуміння їх справжнього змісту [4, 419], а також як особливе соціальне і наукове явище, яке є необхідним елементом механізму правового регулювання. То ж слід з’ясувати правову природу цих актів та їх місце в загальній системі правового і, зокрема, адміністративно-правового регулювання та його правовому механізмі.

Виклад основного матеріалу. Акти тлумачення норм права (інтерпретаційні акти) є тим засобом, який забезпечує однакове розуміння і застосування чинних нормативних актів. Прикладів тлумачення норм права, які діють у сфері охорони здоров’я населення, є безліч. Деякі з них зустрічаються у підзаконних нормативно-правових актах. Одним з них можна назвати Інструкцію щодо констатації смерті людини на підставі смерті мозку, затверджену наказом МОЗ України від 25 вересня 2000р. № 226 [5]. Як видно

з її назви, ця інструкція нормативно закріплює методику визначення смерті людини внаслідок смерті її головного мозку, а не зупинки серцевої діяльності, як це вважалося раніше.

Протягом тривалого часу серед медиків не було точно визначено, який момент вважати смертю людини – зупинку діяльності серця, припинення дихання чи смерть мозку. З приводу цього тривалий час в науковому медичному середовищі відбувались дискусії. І лише в 1999 р. у Законі України “Про трансплантацію органів та інших анатомічних матеріалів людині” [6] у ст. 15 було нормативно закріплено положення, згідно з яким “людина вважається померлою з моменту, коли встановлена смерть її мозку”. Однак, як було визначено в нормі цієї статті закону, діагностичні критерії смерті мозку та процедура констатації смерті людини встановлюються МОЗ України, що й зроблено в зазначеній інструкції, де уточнено, що “смерть мозку – це повне та незворотне припинення всіх його функцій, які рееструються при серці, що працює, та примусовій вентиляції легенів. Смерть мозку прирівнюється до смерті людини”.

Отже, тлумачення – не звичайний розумовий процес, не простий акт пізнання, а інтелектуально-вольова організаційна діяльність, процес, що протікає в часі. Він включає два самостійні компоненти: з’ясування і роз’яснення. З’ясування – процес розуміння, усвідомлення змісту норм “для себе”. Роз’яснення ж – пояснення, доведення засвоєного змісту для інших [4, 217–218].

Акти тлумачення норм права (інтерпретаційно-правові акти) поряд з нормативно-правовими актами (джерелами права) і актами застосування норм права (правозастосовними, індивідуальними актами) складають особливу, окрему групу правових актів. Тлумачення норм права є необхідним для тих актів, які з різних причин мають потребу в додатковому роз’ясненні їх змісту в зв’язку з неточністю формулювання правової норми, ускладненнями, що виникли, або неправильною практикою їх застосування. Повною мірою це стосується правових норм, що діють у сфері регулювання відносин щодо охорони здоров’я населення. Певна частина з них була прийнята ще на початку 90-х рр. ХХ ст. і до сьогодні містить тогочасні, зараз вже не актуальні уявлення про систему охорони здоров’я, медичну допомогу, зокрема, її безоплатність, фінансування

цієї сфери лише з державного бюджету. Деякі інші – містять неточні юридичні позиції і поняття. Тому протягом тривалого часу й досі триває наукова дискусія щодо розуміння змісту і співвідношення термінів “медична допомога” і “медична послуга”, які використовуються в окремих актах законодавства [8, 382].

Необхідність тлумачення правової норми зумовлена можливими суперечностями між її формою і змістом. Тлумачення в правовому регулюванні суспільних відносин полягає виключно в правильному, глибокому розумінні дійсного змісту норм права та його розгорнутому, обґрунтованому роз’ясненні іншим суб’єктам суспільних відносин [3, с. 149]. Зміст права знаходить свій вираз у нормативно-правових актах, які не завжди точно і достеменно виражають волю законодавця. Низький рівень юридичної техніки і, як наслідок, недоліки технічного характеру приводять до пропусків, суперечностей, спотворення змісту норми права. У подібному випадку тлумачення – це засіб пізнання справжнього змісту юридичних норм.

Необхідність тлумачення правових норм пояснюється неповним охопленням юридичними нормами фактичних умов життя (наприклад, в медичній науці і практиці широко застосовується термін “лікарська (медична) помилка”, що полягає у добросовісній помилці лікаря при встановленні діагнозу захворювання чи призначенні лікування і виключає його юридичну відповідальність, але який не має свого визначення і закріплення в актах законодавства) [9, т. 3, с. 490], невизначеним характером норми права, наявністю спеціальних, насамперед, оціночних понять і визначень, у яких нелегко розібратися юридично невідповідній людині без спеціального тлумачення (наприклад, у ступені тяжкості тілесних ушкоджень або шкоди, заподіяних здоров’ю людини), нечіткістю, схематизмом, помилковістю нормативних понять – як результату недогляду, недбалості правотворчих органів.

Гостра необхідність у тлумаченні права виникає також через суперечність між формальним характером правових норм і динамікою суспільних відносин. Через формальну визначеність правові розпорядження залишаються незмінними, стабільними аж до часу їх зміни. В той же час суспільне життя змінюється постійно. Тому

нерідко закон застосовується в умовах, що істотно змінилися з моменту його видання.

Необхідність тлумачення норм права іноді впливає із змісту самого нормативного акту, коли в ньому зустрічаються вирази “і т. д.”, “тощо”, “інші”. Встановити їх дійсне значення можна лише за допомогою тлумачення.

До прикладу, Конституційний Суд України, розглядаючи конституційне подання 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення ч. 3 ст. 49 Конституції України “у державних і комунальних закладах охорони здоров’я медична допомога надається безоплатно” (справа про безоплатну медичну допомогу), змушений був дослідити загальноприйнятий зміст і дати офіційне тлумачення термінів “медична допомога” та “медична послуга”, залучивши для розгляду справи майже всі провідні українські наукові центри, медичні університети й академії, відомих учених і навіть провідних фахівців Європейського регіонального бюро ВООЗ. Суд дійшов висновку, що “дефініції зазначених понять різноманітні і збігаються лише в окремих частинах чи елементах. Так, “медична допомога” і “медична послуга” трактуються і як синоніми, і як антоніми, і як одна складова частина іншої”. Суд встановив, що термін “медична допомога” широко вживається у національному законодавстві України, існують його різні визначення, дані ВООЗ, науковцями медичних університетів й академій та ін. Однак цілісна правова дефініція цього поняття у законах України відсутня, а тому потребує свого нормативного врегулювання, що виходить за межі повноважень Конституційного Суду України [10].

Результатом юридичного тлумачення повинна бути визначеність (“так” або “ні”), а не двозначність (“і так, і ні”) у висновках суб’єкта тлумачення змісту юридичних норм. Результати тлумачення не можуть виходити за межі норми, що тлумачиться. Розглядаючи у 2002 р. справу про безоплатну медичну допомогу, Конституційний Суд України вирішив, що положення ч. 3 ст. 49 Конституції України “у державних і комунальних закладах охорони здоров’я медична допомога надається безоплатно” слід розуміти так, що у державних та комунальних закладах охорони здоров’я медична допомога надається всім громадянам незалежно від її обсягу та без попереднього,

поточного або наступного їх розрахунку за надання такої допомоги”, тобто безкоштовно для одержувача такої допомоги [10].

Саме по собі тлумачення норми права не містить (і не повинно містити) самостійної (окремої) норми права. Воно лише встановлює зміст і сферу дії правового акта, що тлумачиться, права і обов'язки (правовий статус) суб'єктів права, вказує, як зміна умов, поява нових фактів впливають на застосування норми права та ін.

Тлумачення правових норм, як правило, не має самостійного, обов'язкового значення у відриві від акта, що тлумачиться, і разом з його скасуванням (змінюю) втрачає свою юридичну силу. Так, наприклад, Державний комітет України з питань регуляторної політики та підприємництва прийняв рішення від 11 липня 2000 р. № 17-78/7 “Про необхідність усунення порушень вимог Указу Президента України від 3 лютого 1998 р. № 79/98 “Про усунення обмежень, що стримують розвиток підприємницької діяльності Міністерством охорони здоров'я України”, в якому вказав, як це видно з назви вказаного документа, на факти невідповідності рішень міністерства вимогам Указу Президента України. Таким чином, орган виконавчої влади “екстраполював” вимоги, що містяться в Указі Президента, на підзаконні нормативно-правові акти МОЗ України і, виявивши певну невідповідність останніх, дав їм своє тлумачення.

У теорії права виокремлюють два види тлумачення: 1) з'ясування змісту (інтерпретація) юридичних норм “для себе”; 2) роз'яснення – розкриття змісту юридичних норм “для інших” [3, 14].

Види тлумачення розрізняють і за об'єктом тлумачення. Таким може бути або нормативний акт в цілому, або окрема його норма. Об'єктом тлумачення може бути не тільки нормативний, але і правозастосовчий акт.

Однак вирішальним моментом у визначенні видів тлумачення правових норм є суб'єкт – особа або орган, що дає це тлумачення. Залежно від суб'єктів інтерпретації тлумачення має різні юридичні наслідки. За суб'єктами і юридичними наслідками тлумачення правової норми може бути як офіційним, так і неофіційним.

Під **офіційним тлумаченням** розуміється роз'яснення змісту і мети правових норм, яке сформульовано в спеціальному акті

уповноваженим органом у рамках його компетенції і має юридично обов'язкову силу для всіх, хто застосовує норми права, що роз'яснюються, і які регулюють правовідносини у сфері охорони здоров'я. Наприклад, правом офіційного тлумачення Конституції України наділений лише Конституційний Суд України. Його тлумачення є загальнообов'язковим на всій території держави.

Офіційним тлумаченням займається вузьке, чітко визначене на конституційному рівні, специфічне коло учасників. У сфері охорони здоров'я населення право офіційного тлумачення правових норм надано і спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади – МОЗ України. Прикладом цього є наказ вказаного міністерства від 14 травня 2003 р. № 210 “Про затвердження критеріїв віднесення наркотичних (психотропних) лікарських засобів, що містять малу кількість наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів, до категорії лікарських засобів, які відпускаються без рецептів, та переліку цих засобів” [11], який містить роз'яснення щодо критеріїв віднесення до наркотичних і психотропних речовин та був виданий для розвитку відповідних правових норм, що містилися у Законах України “Про лікарські засоби” та “Про обіг в Україні наркотичних засобів, психотропних речовин їх аналогів і прекурсорів”.

Офіційне тлумачення норм права є обов'язковим для тих актів, які з погляду органу, особи чи групи осіб (суб'єктів права на звернення щодо тлумачення) мають потребу в додатковому роз'ясненні в зв'язку з ускладненнями, що виникли під час їх реалізації, або неправильною практикою щодо їх застосування [13, 437–438].

Тлумачення відбувається шляхом прийняття відповідного акту. На думку О. Ф. Скакун, ознаки акта тлумачення норм права полягають у тому, що він:

- 1) розкриває зміст (смісл, мету) правових норм, виражених у приписах відповідного юридичного акта;
- 2) діє в єдності з тим нормативно-правовим актом, у якому містяться норми права, що тлумачаться, залежить від нього і, як правило, поділяє його долю;
- 3) є формально-обов'язковим для всіх, хто застосовує норми, що роз'яснюються;

- 4) не виходить за межі норми, що роз'яснюється; становить уточнювальне судження про норму права, а не новий нормативний припис;
- 5) в ієрархії юридичних актів слідує за актом, положення якого розтлумачено, його місце серед юридичних актів визначається компетенцією органу чи установи, які його ухвалили;
- 6) приймається лише нормотворчими чи спеціально уповноваженими суб'єктами, установами – національними (наприклад, Конституційним Судом України) і міжнародними, чію юрисдикцію визнала держава (наприклад, акти Європейського суду з прав людини, Комітету ООН з прав людини);
- 7) має спеціальну письмову форму вираження акта – документа (роз'яснення, інформаційний лист та ін.);
- 8) діє у просторі відповідно до простору дії витлумаченої норми права, а у часі може набувати як прямої, так і зворотної сили; межі його зворотної сили визначаються моментом набрання чинності юридичним актом, який тлумачиться [14, 445].

Таким чином, акт офіційного тлумачення правової норми, що регулює відносини у сфері охорони здоров'я, можна визначити як акт-документ, що роз'яснює порядок застосування такої норми права, сформульований компетентним органом у рамках його повноважень, і має обов'язкову силу для всіх суб'єктів правовідносин, що виникають у сфері охорони здоров'я населення, які застосовують норму, що роз'яснюється. Він не є джерелом права, оскільки це не правотворчий акт, яким встановлюються нові правові норми, вносяться зміни у прийнятті раніше або ж скасовуються чинні норми.

Прикладом офіційного тлумачення є рішення Конституційного Суду України, зокрема: від 30 жовтня 1997р. у справі № 18/203-97 щодо офіційного тлумачення ст. ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992р. та ст. 12 Закону України “Про прокуратуру” від 5 листопада 1991р. (справа К. Г. Устименка). Ця справа, порушена за конституційним зверненням громадянина України К. Г. Устименка, стосувалась, у тому числі, тлумачення поняття “медична інформація”, яке не було чітко врегульоване в нормах законодавства. В рішенні суду було визначено, що “медичною інформацією є свідчення про стан здоров'я людини, історію її хвороби, про

мету запропонованих досліджень та лікувальних заходів, прогноз можливого розвитку захворювання, в тому числі і про ризик для життя та здоров'я, яка за своїм правовим режимом належить до конфіденційної, тобто інформації з обмеженим доступом” [15, 37].

За сферою дії офіційне тлумачення правових норм поділяється на: **нормативне** – офіційне роз'яснення, яке невіддільне від правової норми, поширюється на широке коло суспільних відносин – необмежену кількість випадків, передбачених нормою, що тлумачиться.

казуальне (з лат. “казус” – випадок) – офіційне роз'яснення, обов'язкове лише для конкретного випадку та для осіб, стосовно яких воно провадиться; має місце там, де в процесі правозастосування ставиться за мету роз'яснити правову норму, щоб правильно вирішити справу.

Під **неофіційним тлумаченням** прийнято вважати роз'яснення змісту і мети правових норм, яке виходить від осіб, що не мають на те офіційних повноважень, а відтак їх тлумачення не володіє юридично обов'язковою силою. Наприклад, тлумачення норми права науковцем-юристом, фахівцем у галузі права допомагає юридичній практиці і здатне вплинути на офіційне тлумачення. Однак воно не є загальнообов'язковим. Так, наприклад, автори М. Білінська та О. Виноградов у своїй статті [8, с. 382] запропонували власне розуміння термінів “медична допомога”, “медична послуга”, “пацієнт”, “хворий”, проте, вказані визначення, з огляду на характер наукової статті, є лише власною думкою цих науковців і прикладом неофіційного тлумачення.

Сфера дії норми, що тлумачиться, залежить від компетенції суб'єкта тлумачення. Так, нормативне тлумачення правових норм, своєю чергою, поділяється на:

автентичне – зміст правової норми тлумачиться тим органом, що її встановив, тобто автором норми. Суб'єктами такого тлумачення можуть бути всі правотворчі органи. Наприклад, закони, як правило, роз'яснюються парламентом. Однак ВР України не має права на офіційне тлумачення нею ж прийнятих законів. Відповідно до ст. 147 Основного Закону, офіційне тлумачення Конституції України та законів України дає Кон-

ституційний Суд України. ВР АРК роз'яснює порядок застосування нормативно-правових актів, виданих нею.

Прикладом нормативного автентичного тлумачення є офіційне тлумачення конституційного положення ч. 3 ст. 49 Конституції України: “у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно”, – яке, відповідно до рішення Конституційного Суду України від 29 травня 2002 р. № 10-рп, слід розуміти так, що “у державних та комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається всім громадянам, незалежно від її обсягу та без попереднього, поточного або наступного їх розрахунку за її надання”.

Легальне (делеговане) загальнообов'язкове тлумачення правових норм здійснюється органом, який ці норми не встановлював, але уповноважений законом або за дорученням тлумачити їх постійно чи одноразово. Право на таке тлумачення мають Конституційний Суд України (відповідно до п. 2 ст. 150 Конституції України та до ч. 4 ст. 13 Закону України “Про Конституційний Суд України”). Лише цей орган приймає рішення та дає висновки щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України. Пленум вищого спеціалізованого суду України, відповідно до п. 1 ч. 2 ст. 44 Закону України “Про судоустрій” (який діяв на той час) [17], давав роз'яснення з питань застосування спеціалізованими судами законодавства при вирішенні справ відповідної судової юрисдикції. Вищий спеціалізований суд, відповідно до п. 3 ч. 1 ст. 39 вищезазначеного закону, давав судам нижчого рівня рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ відповідної судової юрисдикції. Таке тлумачення є обов'язковим для суб'єктів, які підпадають під юрисдикцію органу, що дає тлумачення.

Казуальне (індивідуальне) тлумачення правових норм прийнято поділяти на:

Судове – здійснюється органами суду при розгляді конкретних справ і знаходить своє вираження у вироках або рішеннях суду по цих справах.

Адміністративне – здійснюється центральними і місцевими органами виконавчої влади (міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, місцевими державними адміністраціями), містить вказівки (роз'яснення) відповідним органам, як останні повинні вирішити ту чи іншу справу. Наприклад, таке тлумачення вміщене у листі Державного фармакологічного центру МОЗ України до Державної митної служби від 16 січня 2006р. № 5. 12-276/А “Щодо питання ввезення субстанцій на територію України”.

Висновки. Тлумачення правових норм має важливе значення у діяльності будь-яких органів публічної влади і суспільства загалом. Саме воно в багатьох випадках зумовлює правильну й однакову реалізацію правових приписів, їх ефективність у суспільстві та, як наслідок, стан законності у державі. Слід зазначити, що акти тлумачення норм права не створюють нових норм права, а є тим засобом, який забезпечує однакове розуміння і застосування чинних нормативних актів. Водночас від точного і правильного тлумачення норм права залежать чіткість і ефективність всього механізму правового регулювання.

Характерною особливістю тлумачення норм права, що регулюють правовідносини у сфері охорони здоров'я, є відносно незначний обсяг випадків тлумачення Конституційним Судом України, судами різних інстанцій загальної юрисдикції, МОЗ, Державною санітарно-епідеміологічною службою України правових норм порівняно з нормами, що містяться у таких правових інститутах як вибори, державна служба, соціальний захист громадян і, навпаки, значний обсяг їх тлумачення науковцями-правознавцями, управлінцями та медичними працівниками й навіть їх пацієнтами.

Список використаних джерел

1. **Загальна теорія держави і права** [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін., За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2011. – 584 с.
2. **Волков В. Д., Дешко Л. М., Мазур Ю. В.** Медичне право України: Практикум. – Донецьк: Сучасний друк, 2010. – 250 с.
3. **Алексеев С. С.** Теория государства и права: учебник / С. С. Алексеев. – М.: Норма, 2009. – 453 с.

4. **Цвік М. В.** Загальна теорія держави і права: підруч. для студ. ВНЗ / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; за ред. М. В. Цвіка, О. В. Петришина. – Харків: Право, 2009. – 584 с.
5. **Інструкція щодо констатації смерті людини** на підставі смерті мозку: затверджена наказом МОЗ України від 25 вересня 2000 р. № 226 (із змінами, внесеними згідно з наказом МОЗ України від 03.07.2001 р. № 257) [Електронний ресурс]. – Режим доступу до наказу: <http://www.lिकासoft.com.ua/component/lica/?p=0&base=1&menu=74901&u=1&type=1&view=text>.
6. **Про трансплантацію органів** та інших анатомічних матеріалів людині: Верховна Рада України; Закон від 16 липня 1999р. № 1007-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 377.
7. **Білинська М., Виноградов О.** Термінологічні аспекти державного управління в охороні здоров'я: медична допомога та медична послуга / М. Білинська, О. Виноградов // Вісник Національної академії державного управління. – 2006. – № 2. – С. 382–390.
8. **Юридична енциклопедія**: у 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова редкол.) та ін.]. – К.: Укр. енцикл. ім. М. П. Бажана, 2001. – Т. 3. – 792 с.
9. **Рішення Конституційного Суду України** у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України “у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно” (справа про безоплатну медичну допомогу): Конституційний Суд України; Рішення від 29 травня 2002 р. № 10-рп // Вісник Конституційного Суду України. – 2002. – № 3. – С. 19.
10. **Про затвердження критеріїв** віднесення наркотичних (психотропних) лікарських засобів, що містять малу кількість наркотичних засобів або психотропних речовин і прекурсорів, до категорії лікарських засобів, які відпускаються без рецептів, та переліку цих засобів: Міністерство охорони здоров'я України; Наказ від 14 травня 2003р. № 210 // Офіційний вісник України. – 2003. – № 46. – Ст. 2404.
11. **Скакун О. Ф.** Теория государства и права: учеб. / О. Ф. Скакун. – Харьков: Консум; Ун-т внутр. дел, 2000. – 691 с.
12. **Скакун О. Ф.** Теория права і держави: Підручник. – 2-ге видання. / Скакун О. Ф. – К.: Алерта; ЦУЛ. – 2011. – 520 с.
13. **Чулінда Л. І.** Юридико-лінгвістичне тлумачення текстів нормативно-правових актів: монографія / Л. І. Чулінда. – К.: Атіка, 2006. – 152 с.

Анотація

Під тлумаченням норм права юридична наука розуміє інтелектуально-вольову діяльність із встановлення справжнього змісту правових актів з метою їх реалізації і вдосконалення. Від точного і правильного тлумачення норм права залежать чіткість і ефективність всього механізму правового регулювання. Стаття присвя-

чена з'ясуванню правової природи актів роз'яснення правових норм, які займають важливе місце в системі і механізмі правового регулювання суспільних відносин у сфері охорони здоров'я. Автор аналізує приклади адміністративно-правового регулювання відносин із сфери охорони здоров'я нормативного і казуального (індивідуального) тлумачення правових норм, наводить приклади офіційного та неофіційного тлумачення, судового і адміністративного тлумачення правових норм та робить висновок про те, що тлумачення норм права забезпечує однакове розуміння і застосування чинних нормативних актів і впливає на чіткість і ефективність всього механізму правового регулювання.

Annotation

Under the interpretation of the law jurisprudence understands intellectual and volitional activity with a genuine content regulations for their implementation and improvement. From the exact and correct interpretation of the law depends on the clarity and effectiveness of the entire mechanism of legal regulation. The article is devoted to clarifying the legal nature of acts of law explaining that occupy an important place in the system and mechanism of legal regulation of social relations in health care. The author examines examples of administrative and legal regulation of relations with the healthcare regulatory and casual (individual) interpretation of the law, gives examples of formal and informal interpretation, judicial and administrative interpretation of the law and concludes that the interpretation of the law provides the same understanding and enforcement of existing regulations and affects the clarity and effectiveness of the entire mechanism of legal regulation.